

Praksa "Umjetnička djela u službi nastave"

Praksa „Umjetnička djela u službi nastave“ osmišljena je s ciljem da nastavni proces učini kreativnijim, podsticajnijim i bogatijim kroz integraciju likovne umjetnosti u svakodnevne aktivnosti učenika i nastavne aktivnosti planirane Nastavnim planom

UMJETNIČKA DJELA U SLUŽBI NASTAVE

Inovativna praksa u funkciji razvoja kreativnosti, samopouzdanja i estetske senzibilnosti kod učenika.

Ova praksa predstavlja sveobuhvatan pristup obogaćivanju nastave kroz aktivnu integraciju likovne umjetnosti u obrazovni proces. Fokus nije samo na sticanju teorijskog znanja, već na osnaživanju djeteta kao mislećeg, stvaralačkog i emocionalnog bića. Kroz raznovrsne aktivnosti – od izrade skulptura do personalizovanih poklona i međupredmetnog povezivanja sa književnošću – učenici razvijaju maštu, estetski ukus, timski duh i osjećaj lične vrijednosti. U ovoj praksi ne postoje „tačni odgovori“ niti loši radovi – postoji proces istraživanja, izražavanja i rasta. Oslanjajući se na „visoku

umjetnost“ i djela velikih svjetskih stvaralaca, ova metoda daje učenicima šansu da sagledaju svijet iz drugačijeg ugla i da stvaraju autentično, slobodno, bez straha od greške. Ova nastava oslobađa, otvara i podstiče. Ona ne pretpostavlja, već podržava, sluša i prati dijete.

Polazišta: Zašto umjetnost? Zašto sada?

Učionice su sve češće prostor apatije i ravnodušnosti. Uprkos brojnim reformama, sadržaj se i dalje najčešće prenosi kroz frontalne oblike rada, ponavljanje šablona i usmjerenost ka jedinstvenim rješenjima. Djeca, međutim, nisu šablonska bića. Njihovo mišljenje, osjećanje i djelanje traži prostor – prostor igre, istraživanja, pogrešaka, pokušaja i izražavanja. Iz te svijesti proistekla je i ova praksa.

Podstaknuta potrebom da učenicima u ruralnim i prigradskim sredinama omogućim pristup onome što im često izmiče – kulturi, estetici, vizuelnom jeziku umjetnosti – nastala je ideja da umjetnička djela postanu ne samo dekoracija učionice, već njen integralni i živući dio. Nije u pitanju samo integracija slika – u pitanju je promjena paradigme: učenje se pomjera iz apstraktne sfere u konkretnu, iskustvenu, emocionalnu i izražajnu sferu.

Glavni ciljevi:

Unaprijediti kvalitet nastavnog procesa uvođenjem umjetničkog sadržaja kao inspiracije i alata.

Razviti kod učenika estetski senzibilitet, kritičko mišljenje i vizuelnu pismenost.

Ukloniti osjećaj straha od greške i šablonsko razmišljanje.

Povezati sadržaje različitih nastavnih predmeta u svrhu potpunijeg razumijevanja svijeta.

Željeni ishodi:

Učenici spontano usvajaju pojmove iz oblasti likovne umjetnosti i kulture.

Izgrađuju samopouzdanje kroz mogućnost ličnog izraza.

Pokazuju spremnost da tumače i reinterpetiraju umjetnička djela.

Razvijaju empatiju, osjećaj za lijepo i međusobno poštovanje.

PRVA AKTIVNOST: Skulpture inspirisane djelima Carm Greco (Vrste linija - otvorene, zatvorene, krive i prave linije...)

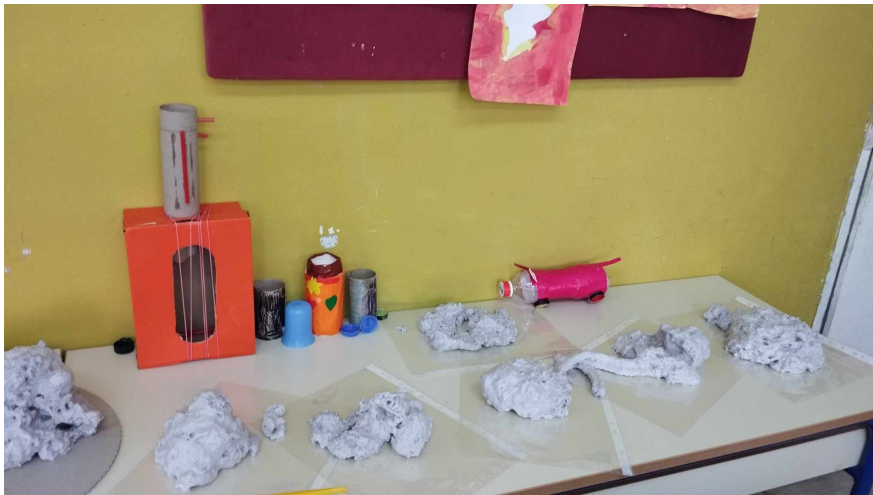
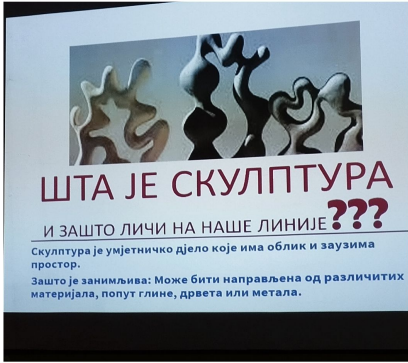
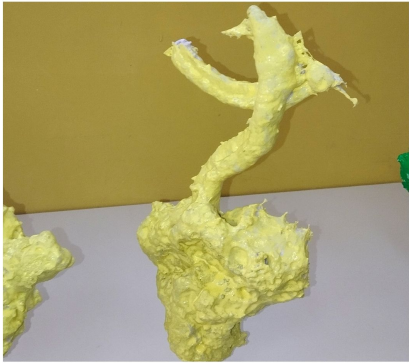
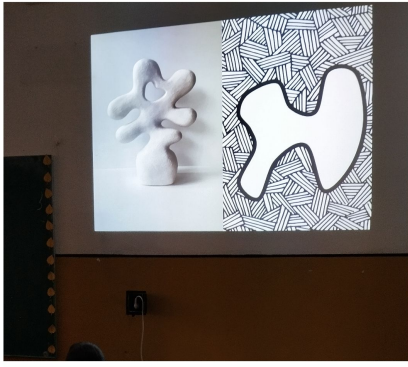
(Oktobar 2024.)

Aktivnost koja je pokrenula cijelu ovu aktivnost započela je jednim jednostavnim razgovorom o linijama. Učenici prvog razreda su na času posmatrali različite vrste linija koje su ih svakodnevno okruživale – linije na školskim torbama, šarama na majicama, oblicima na podu, čak i na krovu učionice. Došli smo do saznanja da su linije svuda oko nas. Razlikovali su prave i krive, zatvorene i otvorene, tanke i debele linije, ne sluteći da će to biti uvod u jednu sasvim drugačiju likovnu

avanturu. Učitelj je tada predstavio reprodukcije skulptura Carm Greco – moderne, apstraktne, izrađene od neobičnih materijala, sa mnogo izražajnih linija i oblika. Učenici su se putem prezentacije upoznali šta je to skulptura, kako se zovu umjetnici koji ih izrađuju, gdje se izlažu i slično. Učili smo o ponašanju u galeriji ili drugom izložbenom prostoru. Tada im je učitelj napomenuo da ćemo uskoro dovesti umjetnost u našu učionicu.

Djeca su s velikim interesovanjem posmatrala te skulpture, pokušavajući u njima prepoznati nešto poznato: „Ovo liči na puža!“, „Meni izgleda kao da je neko upao u balon!“, „Ovo izgleda kao kosmos!“ – komentari su bili puni mašte, slobodni i bez straha od pogrešnog odgovora. Upravo to je i bila namjera – omogućiti djeci prostor za slobodno tumačenje i izražavanje, bez korekcije ili procjene. Potom je učenicima predstavljen materijal koji im je do tada bio nepoznat – pur pjena. Objašnjeno im je da je to specijalna masa koja, kada se pusti iz tube, raste i stvrdnjava se u dodiru s vazduhom. Učitelj je demonstrirao kako različiti pritisci i pokreti ruke prilikom istiskivanja pur pjene daju različite oblike – debele i tanke linije, zakrivljene, spiralne, razgranate. Uz oduševljenje i znatiželju, djeca su uz pomoć zaštitne opreme dobila priliku da sama oblikuju svoje skulpture. Neki su počeli sa jasnom idejom, drugi su jednostavno puštali pjenu da „sama odlučuje“. Svaki učenik je imao priliku da napravi svoje djelo, onako kako je želio ili osjetio da treba. Učenici su smjenjivali oblike, jačinu stiska poluge što je na kraju uticalo na rezultat rada. Po završetku, skulpture su ostavljene da se osuše. Sljedećeg dana su učenici nastavili rad – bojenjem skulptura temperama. Neki su pažljivo birali paletu i koristili samo jake boje, drugi su miješali boje i nanosili ih prstima, kistovima, pa čak i sunđerima. Pojedini učenici su čitavu skulpturu i obojili jednom bojom, ostali su koristili različite boje. Nakon sušenja boje, skulpture su pričvršćivane na postolja od čvrstog kartona i gline.

Završna faza bio je događaj za pamćenje – Nekoliko dana poslije ovoga učionica je pretvorena u galeriju, a učenici u kustose. Svako dijete je predstavilo svoj rad, govorilo o tome kako je došlo do ideje, zašto je izabralo određene boje, koje emocije želi da iskaže. U publici su bili učenici drugog i trećeg razreda, kolege učitelji i uprava škole. Bio je to trenutak ponosa, samopouzdanja i osjećaja da je njihov rad vrijedan, autentičan i važan.

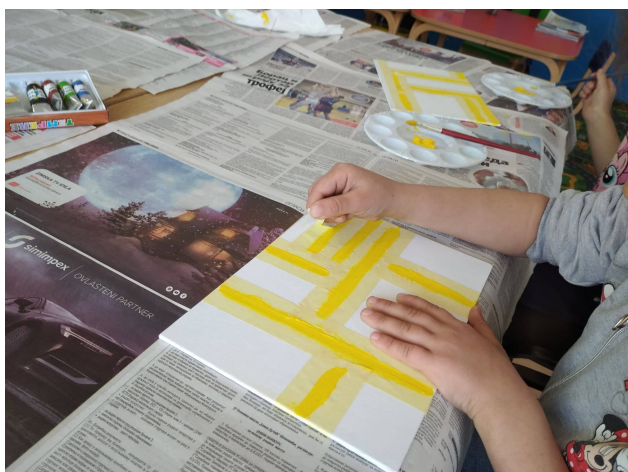

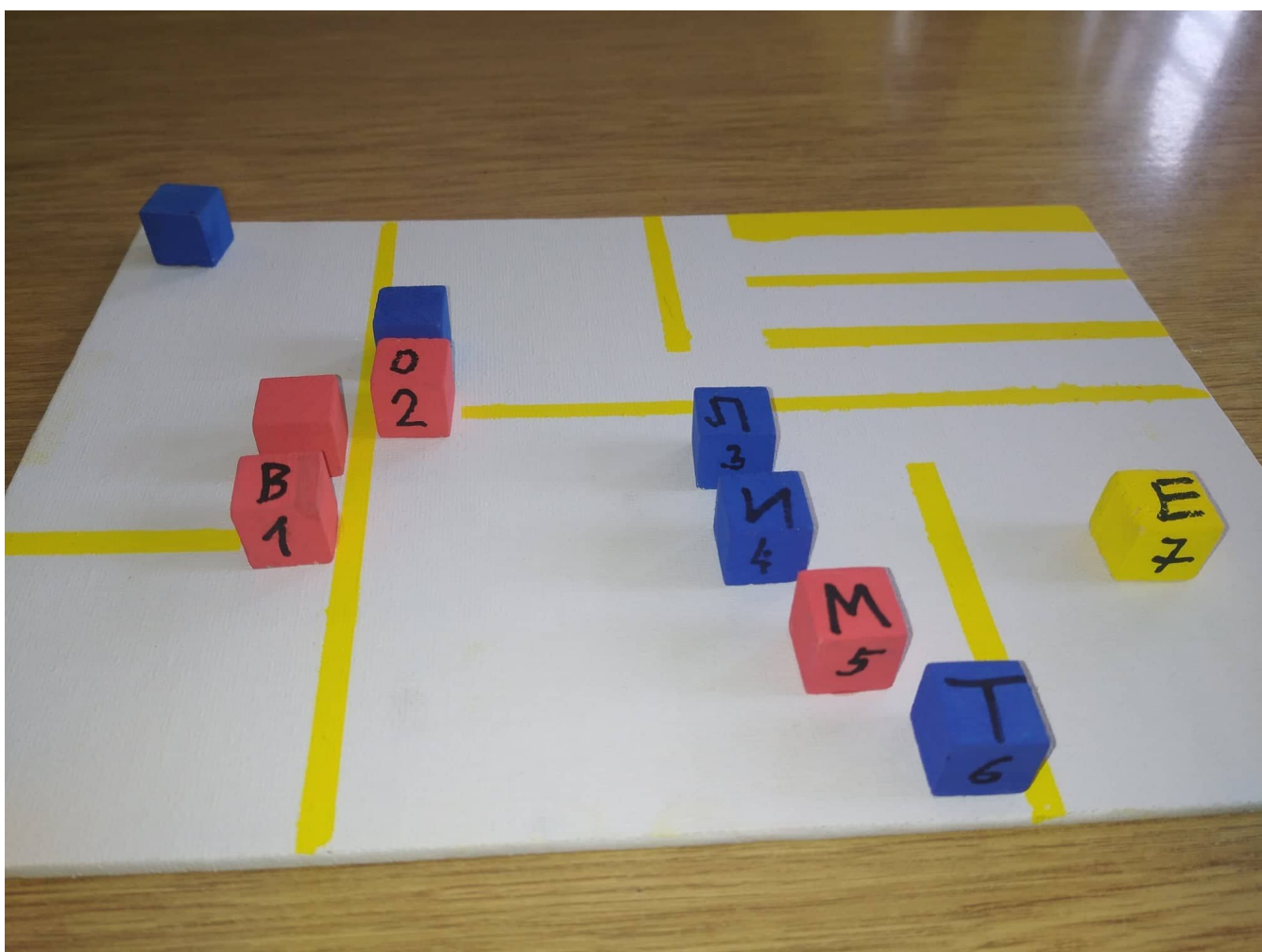
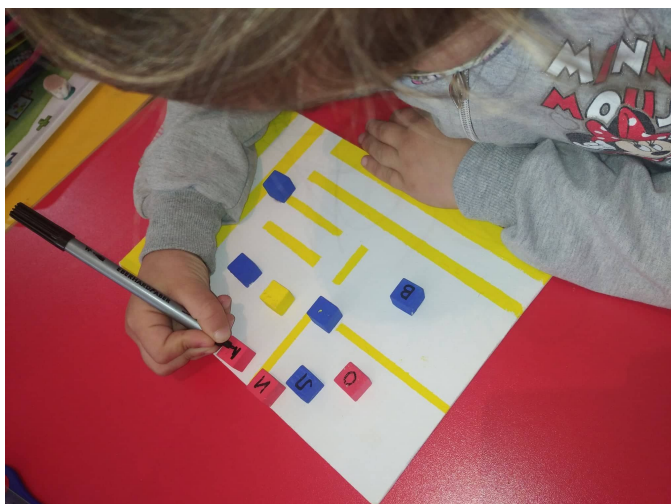
DRUGA AKTIVNOST: Piet Mondrian – Broadway Boogie Woogie (Prirodni brojevi do 10 i 0 – MO; Slikanje - GIS)

(Mart 2023.)

U drugoj aktivnosti, koja se realizovala s učenicima drugog i trećeg razreda, umjetničko djelo Pita Mondriana „Broadway Boogie Woogie“ postalo je početna tačka za duboku obradu geometrijskih oblika, boja i emocija. Djelo je predstavljeno na ekranu televizora, a učenici su analizirali njegovu kompoziciju. Iako apstraktno, djeca su u njemu prepoznala lavirinte, gradove, semafore, ritmove i ulice. Tokom njihovih odgovora učitelj je napominjao da nema „netačnog ili pogrešnog odgovora“. Učitelj je objasnio osnovne principe Mondrianovog rada: upotreba osnovnih boja, pravih linija i ritmičke kompozicije. Potom su učenici dobili platna, krep traku, boje i drvene kocke. Prvi korak bio je formiranje mreže linija pomoću trake – vodoravnih i uspravnih, simetričnih i asimetričnih, u zavisnosti od želje i unutrašnje logike učenika. Traka je nanosila strukturu, ali u okviru te strukture učenici su imali slobodu da biraju raspored i širinu linija. Zatim su između linija nanosili žutu boju,

nakon čega su, kada se boja osušila, pažljivo uklanjali traku. Rezultat su bile precizne, geometrijski jasne linije koje su podsjećale na Mondrianov stil, ali svaka slika je bila jedinstvena. Drugi dio aktivnosti uključivao je rad s drvenim kockama koje su učenici bojali osnovnim bojama. Zatim su na svaku stranu kocke ispisivali brojeve od 1 do 7. Pri tome, sabirali, oduzimali, brojali unaprijed, unazad, raspoređivali parni i neparni broj kockica. Na tabli je bila ispisana „tajna šifra“ – svaki broj je predstavljao jedno slovo. Na taj način učenici su otkrivali poruku „VOLIM TE“. Ta slova su potom nasumično lijepili na platna, dodajući i razne dekoracije, detalje i poruke. Gotove slike (radovi) su upakovane kao pokloni za mame (ili drugu važnu osobu) povodom Dana žena. Djeca su bila oduševljena činjenicom da njihov rad nije samo umjetnički, već i emotivan. Osjećali su da su kroz boje i oblike rekli nešto važno, nešto što se ne izgovara svakodnevno. Cijela aktivnost je povezala matematiku (brojevi, oblici), likovno (kompozicija, boje), jezik (poruka, emocija), i vaspitanje (darivanje, zahvalnost). Ono što je posebno bilo zanimljivo je povratna informacija od strane majki da su bile iznenađene činjenicom kako zanimljiv poklon može da bude i bez uobičajnih motiva (izostanak šablonizma).

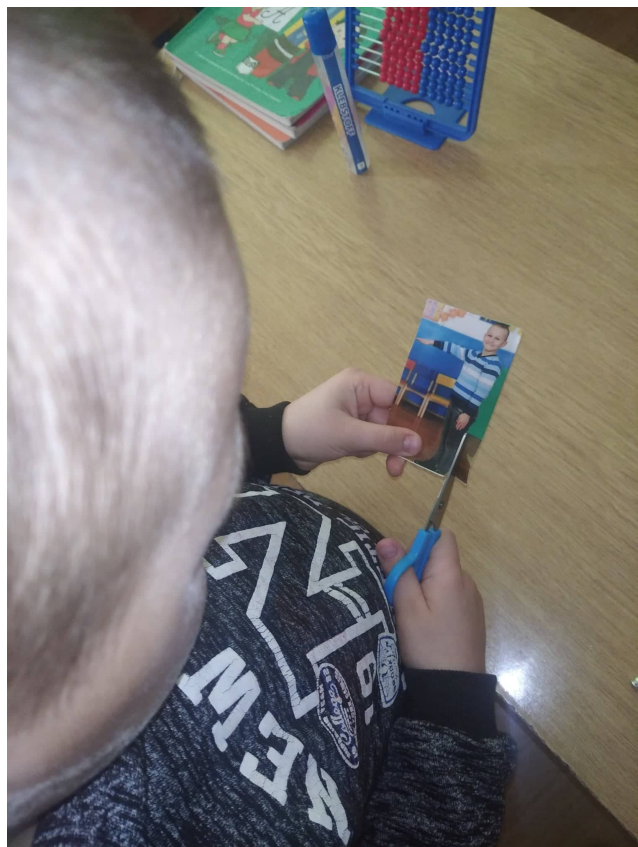
TREĆA AKTIVNOST: Madonna i dijete (pjesma J. J. Zmaja „Majka čita knjižicu“ -Srpski jezik; Izrada Osmomartovske čestitke - tehnika kolaž - likovna kultura)

(Mart 2023.)

Treća aktivnost realizovana je u kombinovanom odjeljenju drugog i trećeg razreda. Krenulo se od reprodukcije umjetničkog djela „*Madonna and Child in a Landscape*“ – slike koja prikazuje majku i dijete u nježnom, mirnom pejzažu. Slika je projektovana na tabli a učenici su pozvani da posmatraju detalje: položaj ruku, izraze lica, boje na haljinama, prirodu u pozadini. Posebno se

razgovaralo o crvenoj boji koju nosi žena – simbolu ljubavi, topline i zaštite. Učitelj je pustio djeci da iznesu svoje interpretacije: ko su ti ljudi? Gdje su? Šta osjećaju? Djeca su se složila da je žena na slici majka, a dijete njeno, i da slika prenosi tišinu, nježnost i povezanost. Nakon toga, čitana je pjesma „*Majka čita knjižicu*“ Jovana Jovanovića Zmaja. Djeca su slušala pjesmu i pokušavala da povežu njene stihove sa slikom. Komentarisali smo strofe, tražili pjesničke slike i analizirali pjesmu uz umjetničko djelo. Razgovarali su o tome šta im znači majka, kako izgleda njihov zajednički trenutak kod kuće, koje priče im čita pred spavanje. S obzirom da se u pjesmi pominje više djece a da je na umjetničkom djelu prikazano samo jedno dijete došli smo na ideju da se i mi pridružimo tom umjetničkom djelu. Učenici su fotografisali jedni druge u poziciji koju bi oni zauzeli na tom umjetničkom djelu. Fotografisani su u tom položaju. Učitelj je izradio fotografije tog poslijepodneva. Drugog dana, učenici su dobili kartone u boji koje su presavijali u oblik čestitke. Na prednju stranu lijepili su reprodukciju slike, a na nju – svoju fotografiju. Pažljivo su iskružili dio kako bi se bilo uklopljeno tako da izgledaju kao dio slike. Tako su „ušli“ u umjetničko djelo. Unutrašnjost čestitke su ukrašavali kolaž papirom, cvjetićima, čipkom, i pisali lične poruke majkama. Nastala su autentična, emocionalno bogata umjetnička djela. Kada su ih nosili kući za 8. mart, djeca su bila ponosna, a roditelji duboko dirnuti. Aktivnost je ujedinila vizuelnu pismenost, emocionalno izražavanje, jezičke vještine i kreativni dizajn. Učenici su prvi put postali likovi u umjetnosti, ali i prenosioci emocija kroz slike, tekst i simboliku. Na taj način, umjetnost više nije bila apstraktan pojam, već živa stvarnost u kojoj dijete nalazi sebe, svoju majku i svoje osjećaje, čak i djeca iz ruralnih krajeva i u kombinovanom odjeljenju.

Savjeti kolegama: Kako početi?

Počnite malim koracima. *Ne morate imati skupu opremu – i reprodukcija na A4 papiru može pokrenuti lavinu ideja.*

Birajte umjetnička djela koja „govore“. *Slike koje imaju emociju, odnos, kontrast, boju – privlače pažnju djece.*

Povezujte sa svim predmetima. *Umjetnost se sjajno veže sa jezikom, matematikom, društvom, pa čak i sa prirodnim naukama.*

Uključite roditelje, kolege i zajednicu. *Izložbe i radionice su sjajna prilika da svi vide rad svoje djece izvan standardnih ocjena i izvještaja.*

Ne budite savršeni. *Najveća ljepota ovog pristupa je u spontanosti i autentičnosti – i kod učenika i kod nastavnika.*

Tags

Igra i rad

Istraživanje

Umjetnost i nauka

1. razred - Razredna nastava

Collections

NIN nagrada

Pobjednička praksa

NIN 2024